

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 64 став 1 точка 22 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 3/2002, 51/2003, 85/2003, 40/2004, 61/2005 и 129/2006) и член 2 став 1 точка 29 и член 64 став 3 од Законот за банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/2007), Советот на Народната банка на Република Македонија донесе

ОДЛУКА

**за изменување и дополнувања на Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот
(„Службен весник на Република Македонија“ бр. 31/2009)**

1. Во Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 159/2007 и 32/2008), се вршат следниве измени и дополнувања:

1. Во глава II точка 8 став 1, по зборовите: „валутниот ризик,“, се додаваат зборовите: „оперативниот ризик,“.

2. Во глава II точка 9 став 1 алинеја 4, зборовите: „ризикот од порамнување и валутниот ризик“, се заменуваат со зборовите: „ризикот од порамнување, валутниот ризик и оперативниот ризик“.

3. Во глава II точка 11 став 1 потточка б) алинеја 3 подалинеја 2, зборовите: „даночни обврски или друг вид обврски“, се заменуваат со зборовите: „даночни или друг вид слични обврски“.

4. Во глава II точка 12, потточката б) се менува и гласи:

„б) Износ на лиценци, патенти, гудвил и други нематеријални средства;“

5. Во глава II точка 12, потточката г) се менува и гласи:

„г) Други нето негативни ревалоризациски резерви коишто се однесуваат на:

- нето негативните ревалоризациски резерви и останати разлики од вреднување на заштитата на ризикот на нето-вложувања во странска валута и ефективниот дел на заштитата од ризикот на парични текови,
- нето негативните ревалоризациски резерви и останати разлики од вреднување поврзани со нетековни средства или групи за оттуѓување коишто се чуваат за продажба и вложувања во придружени друштва или заеднички вложувања коишто се вреднуваат со користење на методот на главнина,
- други слични ревалоризациски резерви и останати разлики од вреднување;“

6. Во глава II точка 12, потточката г) се менува и гласи:

„г) Разлика помеѓу исправката на вредноста на финансиските средства и посебната резерва за вонбилансни средства утврдена од страна на банката и потребниот износ на исправка на вредноста и посебната резерва согласно со Одлуката за управување со кредитниот ризик.“

7. Во глава IV точка 27 став 1, алинејата 2 се менува и гласи:

„- валутниот ризик, ризикот од промена во цените на стоките и оперативниот ризик коишто произлегуваат од целокупното работење на банката“.

Во ставот 2 од оваа точка, по зборовите: „согласно со глава IX од оваа Одлука“, се става запирка, а зборовите: „и капиталот потребен за покривање на пазарните ризици, утврден согласно со глава VIII од оваа Одлука“, се заменуваат со зборовите: „капиталот потребен за покривање на пазарните ризици, утврден согласно со глава VIII од оваа Одлука и капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик, утврден согласно со глава XI од оваа Одлука“.

8. Во глава V точка 34 став 2, по зборовите: „согласно со глава IX од оваа Одлука“, се става запирка, а зборовите: „и капиталот потребен за покривање на пазарните ризици, утврден согласно со глава VIII од оваа Одлука“, се заменуваат со зборовите: „капиталот потребен за покривање на пазарните ризици, утврден согласно со глава VIII од оваа Одлука и капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик, утврден согласно со глава XI од оваа Одлука“.

9. Во глава VI точка 40 потточка д), којашто се однесува на пондерот на ризичност 0%, став 2, зборовите: „Меѓу НБРМ за обнова и развој“, се менуваат и гласат: „Меѓународната банка за обнова и развој“.

10. Во глава VIII точка 95 став 2 се бришат зборовите: „утврдена согласно со Одлуката за управување со кредитниот ризик“.

11. По главата X, се додава нова глава XI, којашто гласи:

„XI. КАПИТАЛ ПОТРЕБЕН ЗА ПОКРИВАЊЕ НА ОПЕРАТИВНИОТ РИЗИК

112. Утврдувањето на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик банката го врши со користење на базичниот индикатор. Базичниот индикатор претставува збир на следниве позитивни и негативни позиции, остварени како резултат на редовното работење на банката:

- 1) Приходи од камата;
- 2) Расходи од камата;
- 3) Приходи од дивиденда, освен приходите од вложувања во придружени друштва, подружници и заеднички вложувања;
- 4) Приходи од провизии и надомести;
- 5) Расходи од провизии и надомести;
- 6) Приходи и расходи од позиции коишто се дел од портфолиото за тргување;
- 7) Приходи и расходи врз основа на курсни разлики;

- 8) Реализирани приходи и расходи од позиции коишто не се мерат по објективната вредност преку билансот на успех;
- 9) Приходи и расходи од позиции за заштита на вредноста (hedging) на другите позиции.
- 10) Останати оперативни приходи.

Во останатите оперативни приходи не се вклучуваат вонредните приходи и приходите остварени врз основа на склучени договори за осигурување во име и за сметка на банката. Во расходите од провизии и надомести се вклучуваат трошоците за услуги од трети лица, само доколку станува збор за услуга од матичното лице на банката, подредено лице на банката или подредено лице на матичното лице на банката.

При пресметката на базичниот индикатор, не се вклучува каква било исправка на вредноста на позициите.

Базичниот индикатор се пресметува на годишна основа за периодот што завршува на крајот на финансиската година (31.12.).

Доколку банката не располага со ревидирани финансиски извештаи, при утврдувањето на базичниот индикатор може да ги земе предвид неревидираните извештаи.

113. Врз основа на базичниот индикатор, банката може да го утврди капиталот за покривање на оперативниот ризик со користење на еден од следниве два пристапа:

- Пристап на базичен индикатор, согласно со делот 10.1 од оваа Одлука;
- Стандардизиран пристап, доколку банката ги исполнила критериумите од делот 10.2 од оваа глава.

114. Народната банка може да утврди и повисок износ на капитал потребен за покривање на оперативниот ризик, од капиталот утврден согласно со деловите 10.1 или 10.2 од оваа Одлука, доколку оцени дека тој капитал не одговара на изложеноста на банката на оперативен ризик.

10.1. Пристап на базичен индикатор за утврдување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик

115. Согласно со пристапот на базичен индикатор, капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик се утврдува кога аритметичката средина на тригодишните позитивните износи на базичниот индикатор, утврден согласно со точка 112 од оваа Одлука, ќе се помножи со 15%.

Доколку во која било од последните три години банката остварила базичен индикатор еднаков или помал од нула, тој износ и таа година не се вклучуваат во утврдувањето на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик, односно не се земаат предвид при пресметката на аритметичката средина.

10.2. Стандардизиран пристап за утврдување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик

Критериуми за примена на стандардизираниот пристап

116. Банката може да го користи стандардизираниот пристап за утврдување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик, само доколку ги исполнува сите критериуми за примена на стандардизираниот пристап определени во точките 117, 118, 119 и 120 на оваа Одлука (во натамошниот текст: потребни критериуми).

117. Банката е должна да ги распореди своите финансиски активности во деловните линии дефинирани во табелата бр. 8 и да го утврди базичниот индикатор од точка 112 на оваа Одлука, за секоја одделна деловна линија.

Табела бр. 8

Деловни линии	Активности	Стапка на потребен капитал за деловната линија
1	2	3
Услуги поврзани со финансирање трговци коишто, согласно со Законот за трговски друштва, се сметаат за средни и големи трговци	Купопродажба, гарантирање и/или пласман на емисија на хартии од вредност со преземена обврска за откуп на емисијата и услуги поврзани со гарантирањето и/или пласманот Советување на правните лица во врска со капиталот, деловните стратегии и слично Услуги при спроведување спојувања и припојувања, стекнување акции или удели во други друштва, приватизации Инвестициско советување Услуги поврзани со инвестициско истражување и финансиска анализа, како и други видови општи препораки за трансакции со финансиски инструменти	18%
Тргување и продажба	Тргување во свое име и за своја сметка Посредување на пазарот на пари Прием и извршување налози поврзани со еден или повеќе	18%

	финансиски инструменти, коишто не се вклучени во деловната линија „брокерски услуги на мало“ Извршување налози во име на клиенти, спроведување понуда и продажба на финансиски инструменти без обврска за нивен откуп (доколку не се вклучени во деловната линија „брокерски услуги на мало“) Операции преку мултилатерални системи за тргување	
Банкарство на мало (физички лица, трговци-поединци, физички лица коишто, согласно со Законот за трговски друштва, не се сметаат за трговци и трговци коишто, согласно со Законот за трговски друштва, се сметаат за мали и микротрговци)	Прибирање депозити и други повратни извори на средства Кредитирање и други слични активности на финансирање на клиентот (финансирање комерцијални проекти, факторинг, форфетинг и слично) Финансиски лизинг Издавање гаранции, авали и други слични инструменти	12%
Комерцијално банкарство (средни и големи трговци согласно со Законот за трговски друштва)	Прибирање депозити и други повратни извори на средства Кредитирање и други слични активности на финансирање на клиентот (финансирање на комерцијални трансакции, факторинг, форфетинг и слично) Финансиски лизинг Издавање гаранции, авали и други слични инструменти	15%
Платен промет и порамнување	Услуги во платниот промет во земјата и странство Издавање и администрирање платежни средства	18%
Услуги како агент	Давање услуги на банка-чувар на имот и други слични услуги на чување и администрирање финансиски средства во име и за сметка на клиентот	15%
Управување со средства	Управување со средства и	12%

	портфолио на хартии од вредност по налог и за сметка на клиентот Управување со фондови за зеднички вложувања (инвестициски и пензиски фондови) Останати облици на управување со средства	
Брокерски услуги на мало (физички лица, трговци-поединци, физички лица коишто, согласно со Законот за трговски друштва, не се сметаат за трговци и трговци коишто, согласно со Законот за трговски друштва се сметаат за мали и микротрговци)	Прием и извршување налози за трансфер на еден или повеќе финансиски инструменти коишто не се вклучени во деловната линија „тргување и продажба“ Извршување налози во име и за сметка на клиенти, спороведување понуда и продажба на финансиски инструменти без обврска за нивен откуп	12%

118. Банката е должна да воспостави и да применува политика за распоредување на активностите по деловни линии во која ќе ги дефинира принципите за распоредување на своите финансиски активности во соодветните деловни линии и за утврдување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик со примена на стандардизираниот пристап.

Управниот одбор на банката е должен да ја изработи и да ја донесе политиката од став 1 на оваа точка. Надзорниот одбор на банката е должен да ја разгледа и да ја одобри оваа политика.

Политиката од ставот 1 на оваа точка треба да биде предмет на редовно ревидирање и усогласување со финансиските активности коишто ги врши банката и ризиците на кои е изложена како резултат на тие активности.

119. Банката го врши распоредувањето на финансиските активности во одделна деловна линија со примена на следниве принципи:

- опфатени се сите активности на банката, на начин што овозможува сеопфатност и меѓусебно исклучување;
- сите активности коишто се во функција на некоја друга активност (помошна активност) се вклучуваат во деловната линија на која £ припаѓа основната активност. Доколку помошната активност се врши како поддршка на неколку активности, банката користи објективни критериуми за нејзино распоредување, при што овие критериуми мора доследно да се применуваат во сите слични случаи;
- доколку активността не може да биде вклучена во ниту една деловна линија, таа активност се вклучува во онаа деловна линија за која е определена највисока стапка потребен капитал (колона бр. 3 од

табелата бр. 8). Во оваа деловна линија се распоредуваат и сите соодветни помошни активности на таа активност;

- Трошоците настанати во една деловна линија, коишто истовремено се однесуваат и на друга деловна линија, можат да бидат распоредени по соодветните деловни линии според интерни методи за распоредување;
- процесот што го користи банката за распоредување на одделните активности по деловни линии мора да биде целосно документиран. Банката е должна да има јасни и детаљни дефиниции за секоја одделна деловна линија;
- распоредувањето на активностите по деловни линии и начинот на пресметката на базичниот индикатор се предмет на независна проверка од страна на службата за внатрешна ревизија или друштво за ревизија.

120. Покрај критериумите од точките 117, 118 и 119 на оваа Одлука, коишто се однесуваат на бројот и карактерот на деловните линии и принципите на распоредување на финансиските активности по одделни деловни линии, банката е должна да ги исполни и следниве критериуми за примена на стандардизираниот пристап:

- системот за управување со оперативниот ризик е целосно документиран и се однесува на целото работење на банката;
- јасно се дефинирани правата и одговорностите на одделните органи на банката, како и на вработените во банката коишто се вклучени во системот на управување со оперативниот ризик;
- се следат сите податоци коишто се од значење за управувањето со оперативниот ризик, особено податоците за значителните загуби остварени како последица на изложеноста на овој ризик;
- воспоставен е систем на редовно известување на органите на банката за изложеноста на оперативен ризик и за остварените загуби, којшто овозможува добивање соодветни и навремени податоци и информации за изложеноста на оперативниот ризик. Банката е должна да има процедури за преземање мерки од страна на соодветните органи, врз основа на добиените информации;
- системот за управување со оперативниот ризик е предмет на редовна независна проверка од страна на службата за внатрешна ревизија и друштво за ревизија.

Службата за внатрешна ревизија е должна, пред почетокот на примената на стандардизираниот пристап, да го утврди исполнувањето на потребните критериуми, како и да проверува на редовна основа дали банката продолжува да ги исполнува потребните критериуми.

Пресметка на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик со примена на стандардизираниот пристап

121. Банката којашто ги исполнува потребните критериуми, го утврдува капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик преку пресметка на базичниот индикатор пондериран според ризикот за секоја одделна деловна линија и базичниот индикатор пондериран според ризикот за секоја од последните три години.

Базичниот индикатор пондериран според ризикот за секоја деловна линија претставува производ на базичниот индикатор за таа деловна линија, утврден

согласно со точките 112 и 117 на оваа Одлука и стапката на потребен капитал дефинирана во колоната бр. 3 од табелата бр. 8.

Збирот на сите базични индикатори пондерирани според ризикот за секоја деловна линија во текот на една година, го дава базичниот индикатор пондериран според ризикот за таа година. При утврдување на базичниот индикатор пондериран според ризикот за одредена година, се земаат предвид сите базични индикатори пондерирани според ризикот за секоја деловна линија, без разлика на нивниот предзнак (позитивен или негативен).

Капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик се добива кога збирот на базичните индикатори пондерирани според ризикот за секоја од последните три години ќе се подели со 3. Доколку базичниот индикатор пондериран според ризикот за одредена година е негативен, при утврдување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик се зема со вредност којашто е еднаква на нула.

122. Банката којашто го користи пристапот на базичен индикатор за утврдување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик, е должна да ја извести Народната банка за намерата и рокот кога планира да почне да го користи стандардизираниот пристап.

Банката е должна постојано да ги исполнува потребните критериуми. Доколку банката престане да ги исполнува потребните критериуми, должна е да достави писмено образложение до Народната банка во рок од пет работни дена, наведувајќи ги причините за неисполнувањето на критериумите, мерките што ги презема за отстранување на тие причини, како и рокот во кој ќе се обезбеди повторно целосно исполнување на потребните критериуми.

Народната банка може да £ наложи на банката поинакви рокови и мерки од мерките и роковите наведени во писменото образложение од став 2 на оваа точка.

123. Доколку, врз основа на доставеното писмено образложение од точка 122 на оваа Одлука или преку вршењето на супервизорската функција, Народната банка оцени дека банката повеќе не ги исполнува потребните критериуми, ниту може во соодветен рок да обезбеди исполнување на потребните критериуми, може да £ наложи на банката да престане да го применува стандардизираниот пристап, односно да почне да го утврдува капиталот за покривање на оперативниот ризик со примена на пристапот на базичен индикатор.

Банката којашто го применува стандардизираниот пристап не може да одлучи да премине кон пристапот на базичен индикатор за утврдување на капиталот за покривање на оперативниот ризик, доколку претходно не ја извести Народната банка и доколку не добие согласност од неа. Банката е должна да ги наведе причините поради кои планира да премине кон користење на пристапот на базичен индикатор за утврдување на капиталот за покривање на оперативниот ризик.“

12. Главите XI, XII и XIII, стануваат глави XII, XIII и XIV, а точките 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130 и 131, стануваат точки 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142 и 143.

13. Во главата XI, којашто станува глава XII, точката 119 којашто станува точка 131 се менува и гласи:

„131. Активата пондерирана според другите ризици на банкарската група се утврдува кога збирот на капиталот потребен за покривање на валутниот ризик на банкарската група, утврден согласно со точката 132 од оваа Одлука, капиталот потребен за покривање на пазарните ризици на банкарската група, утврден согласно со точката 133 од оваа Одлука, капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик, утврден согласно со точка 134 од оваа Одлука и капиталот потребен за покривање на ризикот од промена на цените на стоките, утврден согласно со точка 135 од оваа Одлука, ќе се помножи со 12,5.

При утврдувањето на капиталот потребен за покривање на валутниот ризик на банкарската група, капиталот потребен за покривање на пазарните ризици на банкарската група, капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик и капиталот потребен за покривање на ризикот од промена на цените на стоките на банкарската група, се користи агрегираниот метод, на начин утврден во точките 132, 133, 134 и 135 од оваа Одлука.“

14. Во главата XI, којашто станува глава XII, во точката 121 којашто станува точка 133 се додава нов став 4 којшто гласи:

„Во случај кога одредена членка на групата не е должна да утврдува капитал за покривање на пазарните ризици, нејзините позиции од портфолиото за тргување се вклучуваат во утврдувањето на активата пондерирана според кредитниот ризик на консолидирана основа.“

15. Во главата XI, којашто станува глава XII, точката 122 којашто станува точка 134 се менува и гласи:

„134. Секоја членка на банкарската група е должна да го утврди капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик на индивидуална основа, согласно со глава XI од оваа Одлука.

Збирот на утврдениот капитал од став 1 од оваа точка за сите членки на групата го дава капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик за банкарската група.“

16. Во главата XI, којашто станува глава XII, точката 124 којашто станува точка 136, бројката: „119“ се менува со бројката: „131“.

17. Во главата XII, којашто станува глава XIII, во точките 126 и 127 коишто стануваат точки 138 и 139, бројката: „125“ се менува со бројката: „137“.

18. Во главата XIII, којашто станува глава XIV, точката 130 којашто станува точка 142, став 2, зборовите: „и XI.3 (освен точката 120)“, се заменуваат со зборовите: „и XII.3 (освен точката 132)“.

II. Оваа Одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 31.12.2011 година.

По исклучок на став 1, точките 3, 4, 5, 6, 9 и 10 од оваа Одлука ќе се применуваат со денот на влегувањето во сила на оваа Одлука.

Банка којашто со денот на примената на оваа Одлука планира да започне да го користи стандардизираниот пристап за утврдување на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик, е должна да ја извести Народната банка за намерата за примена на стандардизираниот пристап, најдоцна до 31.12.2010 година. Народната банка може да побара од банката којашто ја известила за намерата за користење на стандардизираниот пристап, да достави документиран доказ за исполнувањето на потребните критериуми од точките 117-120 од оваа Одлука.

О. бр. 02-15/II-4/2009
26 февруари 2009 година
Скопје

м-р Петар Гошев
гувернер и
претседател
на Советот на Народната банка
на Република Македонија